



МАКЕДОНСКА ТРИБУНА

Makedonska Tribuna ~ Macedonian Tribune



Give me Liberty, or give me Death! — Patrick Henry

Address: MACEDONIAN TRIBUNE — 107 S. Capitol Ave. Indianapolis 25, Indiana, U. S. A.

Telephone MEIrose 5-2157

25 ФЕВР. 1960 ГОД. 34. БР. 1717

Entered as Second Class Matter, February 11, 1927, at the Post Office at Indianapolis, Ind., Under the act of March 3, 1879

VOLUME 34, NUMBER 1717 FEBRUARY 25, 1960

КЖДЕ ЖИВЪЕ НАРОДА ВЪ МАКЕДОНИЯ И КЖДЕ ЖИВЪЕ СЪРБОКОМУНИСТА ГАЗДА ЛАЗО КОЛИШЕВСКИ



Отъ лѣво въ дѣсно снимките представляватъ: кжци въ Ресенъ, главната улица въ Крива Паланка улица въ Велесъ и въ дѣсно лѣтната вила на Колишевски на брѣга на Охридското езеро. Това ли е равенство?

СПОМЕНИ ЗА ИЛИЯ САРОВЪ

Илия Саровъ бѣ роденъ въ село Търсей, Леринско, Македония, презъ 1870 година. На младини той бива принуденъ да ходи на гурбетъ. Две години прекара като бичкиджия въ Влашко, следъ което отива въ България и презъ септември 1898 година, той се прибира наново въ родното си село Търсей.

Бидейки въ България, Илия се запознава съ мнозина, които милѣятъ за Македония. Той чете вестниците и отъ тѣхъ разбира тежката участъ на която е похвърленъ нашия народъ. Затова, когато се връща обратно, той е вече разпаленъ борецъ за правда и свобода. Точно по негово време изъ костурските села върлуваше Нури Бей, катилъ. Илия заедно съ четирима другари решаватъ да го убиятъ. Тѣ му препрѣчватъ пътя единъ денъ, когато той отивалъ съ двама гавази за Леринъ. Още съ първия залпъ Нури Бей бива убитъ.

Нашата кѣща бѣше край село и отъ тамъ много добре се виждаше какво става сръдъ село. Единъ денъ въ кѣщи дойде непознато лице. То говори тайно въ една стая съ братъ ми. Колкото и да искахъ да разбера какво става, неможахъ, защото, тѣ ме прогониха да не слушамъ разговора. Но помня много добре, че това лице, когато дойде дома носѣше панталони, а когато си отиде, бѣ об-

лѣчено въ селскитѣ дрехи на брата ми. И двамата се опитиха за Леринъ.

Но преди да стигнатъ града едно запитие започнало да ги разпитва кой отъ кѣде е и кѣде отива. Накрай запитието поискала по една меджидия на човѣкъ, защото иначе щѣло да ги откара въ конака. Тѣ отказватъ да дадатъ пари и били веднага отведени при турския съдия. Почнали да съдятъ първомъ другаря на Илия, който билъ отъ Прилепъ. Случило се, че и съдията билъ отъ Прилепъ и позналъ отъ коя фамилия е другарятъ на Илия. Всичко това Илия слушалъ отъ вратата. И когато дошло редъ да го викатъ него, той блъсналъ едно отъ запитиетата до вратата и прѣскалъ да бѣга. Скрилъ се при неговите познати. Още сѣщата вечеръ той се прибира въ кѣщи, взе оржжието си и замина при костурските чети.

На другия денъ въ селото ни пристигна единъ турски офицеръ съ 50 души войници и се настани въ нашата кѣща. Помня като днесъ: цѣла недѣля стояха и задигнаха всичко. Само гредитѣ на кѣщата неможаха да задигнатъ.

Илия бѣ вече съ костурските борци. Не помня, обаче, дали бѣше съ четата на Лазо п. Трайковъ или съ тая на Чакаларовъ. По него време се уби въ едно отъ кафенетата на Костуръ

шпионина отъ Руля Траянъ. Войводата попиталъ четниците кой отъ тѣхъ ще се реши да убие шпионина. Излѣзълъ Илия напредъ. Но излѣзли и други момчета. Тогава си теглили жребие. Паднало се на Христо отъ Леринъ. Но следъ като свършилъ работата си Христо, той билъ откритъ и се впуснала кавалерия по следитѣ му и го убили.

Презъ януарий, 1902 година, Илия се прибра въ село и се готвилъ да замине за Гърция да закупи оржжие. Тогава кипѣше цѣла Македония. Всѣки чувствуваше, че нѣщо голѣмо се готви. Само въ нашето село имаше надъ 200 пушки «гра». Презъ пролѣтътъ, точно на Гьорговденъ, 23 априлъ, търсянската чета бѣше разположена въ селото. Не щешъ ли, на другата сутринъ селото бѣ заградено отъ многобройна турска войска. Дойдоха войници отъ Костуръ, отъ Леринъ, отъ Бигла, отъ Голѣмата Кула. Четата излѣзе на борба срещу турцитѣ и тогава Илия бѣ раненъ въ лѣвата ръка, а Ламбро Филевъ, неговъ братовчедъ, бива убитъ. Съ залпове четата си пробива път и се спаси. Ние после отнесохме хлѣбъ, пиперки и туршия на четниците.

На 21 май въ нашето село бѣ пакъ дошла четата. Но този път бѣха тукъ и Чакаларовъ и Марко съ момчетата си. Презъ сѣщата нощъ селото бѣ обградено отъ многобройна войска. Една група войници започнаха

да отиватъ отъ кука на кука да събиратъ мѣжеть и ги докарать сръдъ село. Изкараха надъ 120 души. Една група войници, обаче, се натъкна въ кѣщата, дето бѣше Марко войвода. Тѣ се опитаха да отворятъ вратата, но тя бѣ затисната. Тогава турцитѣ почнаха презъ прозорцитѣ да се катерятъ, за да влѣзатъ вътре. Марко нѣмаше другъ изходъ, освенъ да открие огънь. Още съ първия залпъ паднаха три турски войници убити.

Почна ужасенъ бой, който трая почти цѣлъ денъ. Отъ турцитѣ паднаха 12 души убити и около 15 ранени, а отъ четата нито една жертва не бѣ дадена. Малко по малко отъ вратникъ на вратникъ, четниците се измѣкнаха, подпомогнати и отъ женитѣ.

Презъ цѣлото Илинденско въстание Илия Саровъ взима активно участие. Презъ месецъ септември неговата чета била изъ Мориовските планини. Станало голѣмо сражение. Не могли да пробиятъ път и се дала заповѣдъ на търсянската чета отъ 75 души да излѣзе напредъ. Точно срещу нея, обаче, мѣсто то е било захапаното отъ турски войници. Почнало сражение. Илия Саровъ падналъ долу въ папратъта. Другаритѣ му помислили, че е убитъ и го оставили. Но той лежалъ така около 20

минути и после се надигналъ да види какво става наоколо. Дотърлялъ се близо до единъ камѣкъ, задъ който единъ турс-

ки войникъ непрекъснато стрѣлялъ. Илия го изчакалъ да се подаде хубаво напредъ и съ единъ куршумъ право въ челото го повалилъ. Взелъ му оржжието и патронитѣ и отворилъ ново огънь. Четата пробляпжъ и се върнала благополучно въ района си. Скоро въстанието спре. Всѣки прибра оржжието си. Нѣкои заминаха презъ Гърция за България, а Илия Саровъ заминава за Ромѣния и отъ тамъ за Америка.

Но презъ 1910 година Илия Саровъ наново се връща въ родното си село. До 1912 година той е селски началникъ. Презъ есента на сѣщата година турската войска отстъпваше по шосето Битоля—Леринъ—Бигла—Корча. Казваха, че това било една армия отъ 75 хиляди души. Точно по него време Чакаларовъ пристигна въ нашето село съ една чета отъ 120 души. Всички престояха около една седмица. Времената бѣха несигурни. Отстъпващи турски войници плячкосваха всичко по пътя си, но селската милиция ги залавяше единъ по единъ и докарваше въ селото.

Когато Чакаларовъ потегли нагоре въ планината, и азъ се присъединихъ къмъ четата. Преди да стигнемъ кулата на Бигла, Чакаларовъ даде нареждане да спремъ на едно равно мѣсто. Тукъ той държа много патриотична речъ. А времето бѣ мъгливо и сиѣгъ започна да вали. Чакаларовъ отидѣ десетина души отъ насъ, които зна-

ехме мѣстността, да вървимъ напредъ. Когато приближихме Кулата, ние залегнахме. Даде се сигналъ и тогава почна една непрекъсната стрелба срещу заостенитѣ въ Кулата турци. Струва ми се, че около 15 души отъ тѣхъ паднаха убити. Бигла заехтѣ отъ пушечни гърмежи и отъ нашитѣ викове «ура» и пѣсенята «Нешеме ние богатство, нешеме ние пари, но искаме свобода, човѣшки правдини». Превзехме Кулата и заловихме доста пленници.

Дойде фаталната 1913 година. Единъ нерадостенъ денъ въ нашето село пристигна грѣцка войска — евзони — съ парталяви фустанели. Въ нашата кѣща се настани единъ офицеръ, който взе да се хвали, че тѣ ни освободили отъ турското иго. Майка ми, (Богъ да я прости), която бѣ 70 годишна тогава, като ѝ се каза какво дрънка грѣцкия офицеръ, неможа да се стърпи и почна да вика «Кучи-ня едни, мойтѣ деца се мѣчатъ за тая свобода и куршуми ядеа, а пъкъ вие ще ми се гордѣйте тука.»

Илия Саровъ не можа да изтърпи грѣцкото робство и скоро напусна пакъ родното си село. Той стигна въ Америка, но презъ 1920 година наново се върна въ Търсей. Три години по-късно, той се разболѣ и презъ пролѣтътъ на 1923 година почина. Миръ на праха му.

Съобщава: Коце Саровъ,
братъ на Илия Саровъ
Торонто, Онт., Канада